

DYSCALCULIEBELEID
LOCATIE STEINHAGENSEWEG

**EEN PRAKTISCHE UITWERKING VAN HET DYSCALCULIEBELEID OP
STEIN, VOOR OUDERS, LEERLINGEN EN DOCENTEN**

JUNI 2019

Inhoud

1.	Inleiding	2
2.	Wat is dyscalculie?.....	3
	Definitie	3
	Leerlingen over dyscalculie.....	3
	Wanneer heeft een leerling dyscalculie?	3
3.	Plaatsen van een leerling met dyscalculie op Stein	5
4.	Begeleiding op Stein	6
	Taken en verantwoordelijkheden binnen het team	6
	De leerling.....	6
	De ouders.....	6
5.	In de les.....	8
	De Steinpas	8
	Schoolbrede afspraken waar ook leerlingen met dyscalculie bij gebaat zijn	8
	Extra mogelijkheden voor de begeleiding van leerlingen met dyscalculie	8
	Cito.....	9
	Toetsen en beoordelen.....	9
6.	Dispensatie	10
7.	Examenregeling	11
	Schoolexamens	11
	Centraal Schriftelijke Eindexamens	11
8.	Informatievoorziening	12
	Startgesprek met de mentor	12
	Open dag.....	12
9.	Lijst met gebruikte begrippen en afkortingen.....	13
10.	Bruikbare websites	14
	Informatie over dyscalculie	14
	Hulpsites voor leerlingen.....	14

1. Inleiding

In onze visie zijn onderwijs en begeleiding nauw op elkaar afgestemd. Op onze school speelt de docent dan ook een cruciale rol in de begeleiding van onze leerlingen.

Om elke leerling een onderwijsaanbod op maat te kunnen bieden, is het belangrijk dat wij weten waar de talen en mogelijkheden van onze leerlingen liggen. In dit plan beschrijven wij de structuur, rolverdeling, verantwoordelijkheden en procedures ten aanzien van leerlingen met dyscalculie.

Doel van dit plan is dat de leerling met dyscalculie leert hiermee om te gaan en een diploma haalt dat past bij zijn niveau. Wij verwachten dat ouders vanaf de start actief betrokken zijn bij het leerproces van hun zoon of dochter. Daarnaast verwachten wij dat de leerling zelf verantwoordelijkheid neemt voor zijn leerproces..

Arjan van der Wart, directeur onderwijs

Mei 2019

2. Wat is dyscalculie?

Definitie

Dyscalculie betekent letterlijk “niet kunnen rekenen”. Het is net als bij dyslexie in feite een andere term voor ernstige en hardnekkige problemen bij het aanleren van bepaalde schoolse vaardigheden, die niet worden veroorzaakt door een gebrek aan intelligentie of te weinig onderwijs. Bij dyscalculie gaat het om ernstige en hardnekkige problemen met het leren en vlot/accuraat oproepen/toepassen van reken- en wiskundekennis (feiten/afspraken). Onduidelijk is wat de oorzaken en verklaringen zijn van deze problemen.

Dyscalculie is een complexe stoornis, omdat er bij rekenen gebruik wordt gemaakt van verschillende hersengebieden, waaronder ook het taalcentrum. Zo bestaat een getal uit het woord “vijf”, het cijfer “5” en de hoeveelheid *****. Om te kunnen rekenen met getallen wordt er dus veel gevraagd van de hersenen. *Bron: Balansdigitaal*

In het protocol Ernstige Reken- en Wiskundeproblemen en Dyscalculie (2012) wordt er een onderscheid gemaakt tussen ernstige rekenproblemen en dyscalculie:

“Ernstige rekenproblemen kunnen ontstaan als er onvoldoende afstemming wordt gerealiseerd tussen het (reken)onderwijs en de onderwijsbehoeften van de leerling. De kenmerken van het onderwijs sluiten dan niet aan bij de (aangeboren en verworven) kenmerken van de leerling.

Wij spreken van dyscalculie als ernstige rekenproblemen ondanks langdurige deskundige begeleiding en zorgvuldige (pogingen tot) afstemming hardnekkig blijken en onveranderd blijven bestaan. De kenmerken van de leerling blijven dan vooralsnog dominant.”

Leerling over dyscalculie

“Ik vind dat het op school opzich wel goed gaat met rekenen en wiskunde, maar ik heb wel veel moeite met de cito toetsen en daar score ik ook niet zo heel goed voor. Meestal doe ik niet heel lang over de toetsen en ik weet niet hoe dat komt terwijl ik er zo veel moeite mee heb. Ik vind de vraagsommen heel lastig en daar kan ik me ook niet zo goed op concentreren. Ik heb wel een kaartje gekregen van dyscalculie en dat kan me wel helpen als ik daar naar kijk.”

Wanneer heeft een leerling dyscalculie?

Leerlingen hebben officieel dyscalculie wanneer dat door testen is gebleken. Deze testen worden afgenomen door een erkend orthopedagoog of psycholoog, gekwalificeerd voor het uitvoeren van

psychodiagnostisch onderzoek met specialistische kennis op gebied van leerstoornissen. In de rapportage van het onderzoek behoren adviezen te staan met betrekking tot het onderwijs aan deze leerling. Mocht er in de loop van de tijd bepaalde omstandigheden zich wijzigen, dan kunnen er aanpassingen nodig zijn. Naast een onderzoeksverslag, krijgt een leerling een dyscalculieverklaring met onbepaalde geldigheidsduur.

3. Plaatsen van een leerling met dyscalculie op Stein

De aanmelding van leerlingen op Minkema Stein vindt plaats via Onderwijs Transparant. De basisschool levert hierin het onderwijskundig rapport, waarin melding wordt gedaan van dyscalculie. Verdere informatie krijgt Stein tijdens de warme overdracht van de basisschool. Er wordt dan specifiek gevraagd naar de ondersteuningsbehoefte van de leerling, de hulpmiddelen die de leerling gebruikt en de wijze waarop de leerling is begeleid. Bovendien wordt nagevraagd of de basisschool in bezit is van de dyscalculieverklaring en bijbehorend onderzoeksverslag.

Na aanmelding ontvangen ouders een intakeformulier. Het doel van het intakeformulier is om de leerling beter te leren kennen. Ouders worden verzocht extra informatie met betrekking tot de dyscalculie en/of mogelijk andere problematieken te geven. Ook wordt gevraagd de dyscalculieverklaring en het onderzoeksrapport ter beschikking aan de school te stellen als deze nog niet is aangeleverd.

Om de leerling op de juiste wijze te kunnen ondersteunen in zijn of haar ontwikkelingsproces op school, is het van belang om de ondersteuningsbehoefte zo vroeg mogelijk in kaart te brengen. We nemen hierin de reeds gegeven begeleiding vanuit de basisschool en de handelingsadviezen uit de dyscalculieverklaring mee, zodat we daar zoveel mogelijk op kunnen aansluiten. Ook wordt er in het begin van het schooljaar een kort gesprekje gehouden met de leerling voor de aanmaak van een Steinpas. Over de Steinpas kunt u verderop in dit document meer lezen.

4. Begeleiding op Stein

Taken en verantwoordelijkheden binnen het team

De begeleiding van een leerling die op de Stein binnenkomt met een dyscalculieverklaring verloopt via een bepaalde route. De plaatsingscommissie van Stein verwerkt allereerst de informatie van de basisschool en het intakeformulier dat door ouders is ingevuld. Deze informatie wordt gedeeld met de mentor en de zorgcoördinator van het team. Om de begeleiding op tijd te kunnen starten, dient de dyscalculieverklaring en het onderzoeksrapport op school aanwezig te zijn voordat het schooljaar van start gaat. Ook moet duidelijk zijn met welke hulpmiddelen de leerling op de basisschool heeft gewerkt.

Bij het zorgen voor juiste begeleiding zijn verschillende personen in de school betrokken. Het gaat hier om de mentor, de vakdocent, de zorgcoördinator en de orthopedagoog. Samen zorgen zij dat de gegevens in Magister komen te staan, dat alle docenten op de hoogte zijn van de leerlingen met dyscalculie en hun ondersteuningsbehoeften en dat de leerlingen een Steinpas krijgen.

Ook de leerlingen en hun ouders hebben enige verantwoordelijkheden. Die hebben wij bij Stein als volgt omschreven:

De leerling

- ✓ Heeft een positieve en actieve houding, neemt zelf initiatief waar nodig.
- ✓ Maakt actief gebruik van de geboden faciliteiten.
- ✓ Weet welke ondersteuning hij of zij nodig heeft.
- ✓ Schrijft boven aan zijn toetsblad het woord "Steinpas".
- ✓ Is verantwoordelijk voor de technische hulpmiddelen die zij/hij gebruikt en gaat hier verantwoordelijk mee om.
- ✓ De leerling weet zelf hoe hij/ zij de technische hulpmiddelen kan gebruiken.
- ✓ Maakt alleen van die faciliteiten gebruik waar hij/zij recht op heeft. Bij misbruik van de compenserende faciliteiten vervallen deze per direct.
- ✓ Oefent zowel op school als thuis zoveel mogelijk met de moeilijke stof.

De ouders

Van ouders verwachten wij dat zij hun kind stimuleren om zelf verantwoordelijk te zijn voor hun eigen leren en zo meedenken in het vinden van oplossingen. Hierbij hoort een ondersteunende, positieve en actieve houding. Ouders zijn zich als geen ander bewust van het feit dat hun zoon of dochter extra tijd en inzet nodig zal hebben voor het behalen van goede resultaten. Zij nemen contact op met de mentor wanneer zij problemen ervaren en tonen initiatief bij het oplossen

daarvan. Op reguliere ouderavonden is er de gelegenheid om de voortgang van de leerling te bespreken. Mocht de begeleiding op school niet toereikend zijn, dan adviseert school ouders om extra hulp en ondersteuning buiten de school in te schakelen. Ouders zullen dit advies op actieve wijze opvolgen.

5. In de les

De Steinpas

De leerling krijgt een Steinpas waarop staat aangegeven wat de ondersteuningsbehoefte van de leerling is. Uit het onderzoeksrapport en de gesprekken over de ondersteuningsbehoefte worden deze punten vastgelegd. De orthopedagoog maakt de pas en de mentor reikt deze uit aan de leerling. De mentor maakt daarnaast een aantekening in het logboek op Magister met de informatie die op de Steinpas staat vermeld. Voor de leerling is het belangrijk dat hij of zij tijdens een schriftelijke overhoring waarbij rekenvaardigheden worden getoetst, bovenaan zijn toetsblad het woord "Steinpas" noteert. De faciliteiten die op de Steinpas vermeld kunnen staan, zijn:

1. Verlengde toetstijd bij vakken waar rekenvaardigheid wordt getoetst (rekenen, wiskunde, economie en economie & ondernemen).
2. Toestaan van een rekenmachine.
3. Inzet van een rekenkaart.
4. Aangepaste beoordeling van rekenfouten wanneer de leerling aantoont wel inzicht te hebben in de berekening.
5. Aantekeningen of uitwerkingen op papier geven of laten kopiëren van een andere leerling die netjes en nauwkeurig werkt.

Schoolbrede afspraken waar ook leerlingen met dyscalculie bij gebaat zijn

- ✓ Een repetitie wordt één week van tevoren opgegeven.
- ✓ Het huiswerk wordt duidelijk in Magister genoteerd.
- ✓ De toetsen worden nabesproken, klassikaal of individueel.
- ✓ De leerstof wordt op verschillende manieren aangeboden en er wordt rekening gehouden met verschillende leerstijlen.

Extra mogelijkheden voor de begeleiding van leerlingen met dyscalculie

Tijdens de les kan een docent een aantal faciliteiten bieden afhankelijk van de onderwijsbehoefte van de leerling. Hieronder volgt een overzicht waar een leerling met dyslexie behoefte aan kan hebben:

- ✓ Extra tijd bij het maken van opdrachten (maximaal 20%, voor een toets van 1 lesuur is dit 10 minuten)
- ✓ Zorgen dat er van eigen fouten geleerd wordt door gemaakte toetsen te bespreken
- ✓ Werkboek/schrift checken
- ✓ Regelmatig nakijken

- ✓ Hand-out aantekening aanleveren
- ✓ Hulp bij het maken van aantekeningen
- ✓ Overzichtelijke en sobere lay-out
- ✓ Tijd geven om tekst rustig door te lezen
- ✓ Voorleesbuddy (medeleerling)
- ✓ Wisselende werkvormen zodat de leerling zijn sterke kant kan laten zien
- ✓ Mondelinge instructie kort en krachtig
- ✓ Helder taalgebruik hanteren
- ✓ Leerwerk in stukken verdelen
- ✓ Tijd om de laptop op te starten en spraakondersteuning in te schakelen
- ✓ Rekening houden met overig huiswerk (vooral moderne vreemde talen)

Cito

Jaarlijks maken de leerlingen op Stein de citotoets. Deze toets is een hulpmiddel voor docenten om te bepalen hoe vaardig een leerling is ten opzichte van andere leerlingen. Ook het onderdeel rekenen komt in de cito-toets naar voren. Zo volgen we of de leerling stagneert en er mogelijk meer nodig is.

Toetsen en beoordelen

Er zijn enkele specifieke afspraken gemaakt rondom toetsen en beoordelen van taken van een leerling met dyscalculie. De vastgelegde maatregelen zijn (deels) toegestaan bij reguliere toetsen en schoolexamens, maar **niet** bij het Centraal Examen. Daar gelden andere regels (zie hoofdstuk examenregeling).

- ✓ Extra tijd bij schriftelijk werk, indien nodig/gewenst. Bij so's, proefwerken en toetsen voor het schoolexamen is dit 20% extra tijd.
- ✓ De standaard rekenkaart, vastgesteld door het CvTE. Deze kaart mag worden gebruikt door leerlingen met een dyscalculieverklaring. Leerlingen met een dyscalculieverklaring mogen deze bij de centrale examens gebruiken.
- ✓ Rekenmachine. Mits vermeld in de handelingsadviezen van de dyscalculieverklaring en/of het onderzoeksrapport.
- ✓ Deze faciliteiten mogen ingezet worden bij de vakken: rekenen, wiskunde, economie en economie & ondernemen.

NB: de rekentoets

De rekentoets wordt voor het jaar 2019-2020 afgeschaft.

6. Dispensatie

Dispensatie wordt alleen in uitzonderlijke situaties verleend. Allereerst zal moeten zijn aangetoond dat een leerling als gevolg van zijn dyscalculie niet in staat is om bepaalde onderdelen van een vak op voldoende niveau te beheersen. Hierover wordt advies gevraagd aan de betrokken docenten. In enkele gevallen wordt er voor gekozen om een aangepast programma voor een vak aan te bieden. Een voorwaarde voor het verlenen van dispensatie is dat de leerling de aangeboden faciliteiten inzet bij de vakken waar rekenen bij wordt gebruikt.

Leerlingen met dyscalculie kunnen geen vrijstelling krijgen voor het examenvak wiskunde. Als vmbo leerling kan er wel gekozen worden om een profiel te kiezen waar wiskunde geen verplicht examenonderdeel is.

7. Examenregeling

Schoolexamens

Bij de schoolexamens heeft een school de mogelijkheid om faciliteiten te bieden die zijn aangepast op de individuele begeleidingsbehoefte van de leerling. Uit gesprekken met leerlingen blijkt bijvoorbeeld dat zij veel last kunnen hebben van tijdsdruk of omgevingsgeluiden. Daarom is er een apart lokaal voor leerlingen met een dyscalculieverklaring tijdens de schoolexamens waarbij rekenvaardigheden worden getoetst.

Tijdens de SE-weken hebben de leerlingen met dyscalculie recht op:

- ✓ Toetstijdverlenging van 20% (dus een lesuur van 50 minuten wordt met 10 minuten verlengd) bij vakken waar rekenwerk een belangrijke rol speelt. Het gaat hier om de vakken rekenen, wiskunde, natuurkunde, scheikunde, biologie, economie en marketing.
- ✓ Inzet van de standaard rekenkaart.
- ✓ Gebruik van een rekenmachine. Mits vermeld in de handelingsadviezen van de dyscalculieverklaring en/of het onderzoeksrapport.

Centraal Schriftelijke Eindexamens

Een leerling met een dyscalculieverklaring kan voor het centraal examen aanspraak maken op de volgende faciliteiten:

- ✓ Toetstijdverlenging van een half uur bij diverse onderdelen van de centrale examens waar rekenwerk een belangrijke rol speelt. Het gaat hier om de vakken rekenen, wiskunde, natuurkunde, scheikunde, biologie, economie en marketing.
- ✓ Inzet van de standaard rekenkaart.
- ✓ Gebruik van een rekenmachine.

NB: aanvullende maatregelen op basis van dyscalculieverklaring

Afspraken dienen in overleg met mentor, zorgcoördinator en examensecretariaat vastgelegd te worden vóór 1 oktober van het examenjaar.

8. Informatievoorziening

Het beleid van het VMBO ten aanzien van dyscalculie staat op de site en is te vinden onder de zoekterm “dyscalculie”. Hierbij moet opgemerkt worden dat het beleid van beide locaties van elkaar verschilt. De mentor is de spil in de begeleiding, ook ten aanzien van dyscalculie. Ouders en leerlingen kunnen aan de mentor vragen stellen. Als het nodig is, kan voor het beantwoorden van de vragen advies ingewonnen worden bij de zorgcoördinator of orthopedagoog.

Startgesprek met de mentor

In het startgesprek met de leerling waarbij sprake is van dyscalculie informeert de mentor bij de leerling welke ondersteuning hij of zij nodig heeft ten aanzien van de dyscalculie. De faciliteiten worden besproken en de ondersteuningsbehoeften worden in het Stein Succes Plan gezet. Ook wordt er een melding in magister aangemaakt. Gedurende het schooljaar verzamelt de mentor signalen over het functioneren van de leerlingen met dyscalculie en neemt actie als dat nodig is. Zij overhandigen de Steinpas aan de leerlingen en geven hierbij de uitleg over de faciliteiten die erop vermeld staan.

Open dag

Tijdens de open dag is een lokaal gereserveerd voor de leerlingbegeleiding. In dit lokaal staan de zorgcoördinatoren, de leerlingbegeleider en de orthopedagoog om informatie te verstrekken over het dyscalculiebeleid van locatie Stein. Ook kunnen zij uw vragen beantwoorden.

9. Lijst met gebruikte begrippen en afkortingen

Magister:	het leerlingvolgsysteem en elektronische leeromgeving waar wij op het Minkema College gebruik van maken.
CSE:	Centraal Schriftelijk Eindexamen
CvTE:	College voor Toetsen en Examens
Dispensatie:	Vermindering van de te maken stof.
SE weken:	School examen weken (PTA's)
So:	Schriftelijke overhoring
TRIA:	Voorbespreking voor de rapportvergadering in betrokken drietal: mentor, zorgcoördinator en afdelingsleider.

10. Bruikbare websites

Informatie over dyscalculie

Steunpunt taal en rekenen vo

<http://www.steunpuntvo.nl/>

Masterplan dyscalculie

<http://www.masterplandyscalculie.nl/>

Cito

<https://www.cito.nl/>

Balans-digitaal over dyscalculie

<https://www.balansdigitaal.nl/stoornis/dyscalculie/>

Hulpsites voor leerlingen

Rekenweb

<http://www.fisme.science.uu.nl/rekenweb/>

Rekenspelletjes

<http://www.rekenspelletjes.nu/>